

Adrian CHRZUSZCZ

Siły Zbrojne RP w operacjach wojskowych Unii Europejskiej

Streszczenie

W artykule dokonano analizy udziału Sił Zbrojnych RP w operacjach wojskowych Unii Europejskiej. Szczegółowo scharakteryzowano aktywność operacyjną polskich żołnierzy, począwszy od operacji CONCORDIA w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii, poprzez operacje na kontynencie afrykańskim, aż po najnowsze zaangażowanie wojskowe w basenie Morza Śródziemnego w ramach operacji EUNAVFOR MED Sophia. Przedstawiono zadania, które realizuje Wojsko Polskie, a także efekty działań w ramach kontyngentów sojuszniczych. Autor przedstawił również prognozę dalszego udziału Sił Zbrojnych RP w działaniach na rzecz stabilizacji regionów ogarniętych kryzysami. Celem podjętych badań było określenie wpływu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej na przebieg operacji wojskowych Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: Siły Zbrojne RP, operacje wojskowe, kontyngent wojskowy.

Wstęp

Elity polityczne Polski na początku lat 90. prezentowały jednolite stanowisko, co do kierunku, jaki obrała Polska, starając się uzyskać ochronę własnych interesów przed istniejącymi zagrożeniami. Politycy zakładali, że wkomponowanie państwa w system powiązań stworzonych przez Zachód, takich jak NATO czy Unia Europejska, zapewni Polsce bezpieczeństwo ekonomiczne, polityczne i militarne. Polska dążyła również do przystąpienia do Unii Zachodnioeuropejskiej. Polskie władze nie brały pod uwagę możliwości zbudowania zachodnioeuropejskiego systemu bezpieczeństwa bez zaangażowania Stanów Zjednoczonych. Kolejne rządy po 1989 r. podkreślały za każdym razem nadrzędność NATO, jako gwaranta europejskiego bezpieczeństwa. Reakcją Polski na decyzję o utworzeniu Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (EPBiO) był apel o włączenie jej w unijny proces podejmowania decyzji

w sprawie działań wojskowych oraz ich uzależnienie od wcześniejszej zgody Sojuszu Północnoatlantyckiego¹.

Jan Nowak Jeziorański w 2000 r. tak mówił o autonomicznych zdolnościach militarnych Unii Europejskiej: „Istnienie obok siebie dwóch niezależnych systemów stać się może źródłem tarć, które osłabią spójność przymierza. [...] obecność Stanów Zjednoczonych w Europie i ich przewodnia rola leży w żywotnym interesie Polski, bo zapewnia równowagę sił w łonie samego przymierza”². W Strategii Bezpieczeństwa RP z 2000 r. deklarowano chęć integracji z politycznymi i militarnymi strukturami UE, podkreślając zarazem konieczność wzmacniania NATO³. Wspierano Europejską Tożsamość Bezpieczeństwa i Obrony (ETBiO) rozumianą jako europejski filar Sojuszu. Poparcie dla Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony wyrażał minister spraw zagranicznych, Władysław Bartoszewski, który, przemawiając w 2000 r. na Uniwersytecie Warszawskim, zaprzeczył opiniom, jakoby Polska z rezerwą traktowała EPBiO. Wyraził wówczas nadzieję, że EPBiO będzie w przyszłości wiarygodnym tworem, którego cechować będzie wspólna percepcja zagrożeń oraz realne siły zbrojne.

W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2003 r. czytamy: „Będziemy aktywnie uczestniczyć w rozwoju Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP) jako niezbędnego dopełnienia WPZiB oraz jako mechanizmu, w ramach którego możliwa jest poprawa zdolności operacyjnych państw członkowskich. Polska jako członek NATO i UE będzie popierać budowę zdolności wojskowych i cywilnych w ramach Unii. Ze swojej strony Polska podejmie wysiłki w celu wniesienia stosownego wkładu zarówno wojskowego, jak i cywilnego w zdolności unijne. [...] Wysiłki UE w sferze zdolności operacyjnych oraz praskich zobowiązań w zakresie obronności NATO powinny się wzajemnie uzupełniać i wzmacniać. Przejawem tego będzie m.in. podejmowanie przez siły europejskie operacji pokojowych”⁴.

Po wstąpieniu w maju 2004 r. do Unii Europejskiej, Polska stała się odpowiedzialna również za kreowanie i rozwój EPBiO. 6 kwietnia 2004 r. wiceminister spraw zagranicznych, A. Towpik, na posiedzeniu ministrów obrony państw członkowskich UE oświadczył, że Polska zamierza być w awangardzie budowy struktur obronnych Unii⁵. Natomiast w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2007 r. stwierdza się, że: „Polska opowiada się za

¹ S. Piotrowski, *Stosunek Polski do polityki bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe AON” 2009, nr 3(76), s. 168–170.

² J. Nowak-Jeziorański, *Pułapka wyboru*, „Polityka” nr 18 z 29.04.2000 r., s. 36.

³ R. Kuźniar, *Polityka bezpieczeństwa w polskiej polityce zagranicznej [w:] Polska polityka bezpieczeństwa 1989–2000*, red. R. Kuźniar, Warszawa 2001, s. 123–126.

⁴ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2003 r., źródło: <http://orz.el.edu.pl/pdf/rozdzial2.pdf> [dostęp: 12.05.2017].

⁵ A. Ciupiński, *Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej. Geneza, rozwój, funkcjonowanie*, Warszawa 2013, s. 381.

rozwojem Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Wnieście znaczący wkład w rozwój wojskowych i cywilnych zdolności UE w zakresie reagowania kryzysowego. Będzie stopniowo zwiększać zaangażowanie w tworzenie europejskich sił szybkiego reagowania, także przez udział w tworzeniu grup bojowych. Będzie dążyć do realizacji pozostałych zamierzeń określonych przez Europejski Cel Operacyjny 2010. Polska będzie też wносить znaczący wkład ludzki i materialny w organizowane przez Unię misje stabilizacyjne, pokojowe, humanitarne, ratownicze i szkoleniowe”. Podkreśla się zarazem, że „Sojusz Północnoatlantycki jest dla Polski najważniejszą formą współpracy wielostronnej w polityczno-wojskowym wymiarze bezpieczeństwa oraz filarem stabilności na kontynencie, a także główną płaszczyzną stosunków transatlantyckich”⁶.

W Białej Księdze Bezpieczeństwa RP z 2013 r. podkreśla się, że dla Polski pożądane jest pogłębienie integracji europejskiej w dziedzinie bezpieczeństwa, które wzmocniłoby zdolność Europejczyków do działań w sytuacjach kryzysowych. Autorzy Białej Księgi stwierdzają, że UE i WPBiO (Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony) są fundamentem bezpieczeństwa europejskiego, który ma dla Polski wysoką wartość i potencjał. Jednakże jego pełna przydatność dla polityki bezpieczeństwa Polski będzie zależeć od postępu integracji UE, intensyfikacji współdziałania z NATO oraz spójnej polityki wobec Kremla⁷.

W trakcie sprawowanie przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej w drugim półroczu 2011 r. Polska przedstawiła propozycję wzmocnienia WPBiO. Jedną z nich było utworzenia stale działającej kwatery głównej przygotowującej i realizującej misje cywilno-wojskowe. Postulowano również zwiększenie użyteczności i funkcjonalności Grup Bojowych poprzez wydłużenie dyżurów z 6 do 12 miesięcy i finansowanie ich przez wszystkie państwa członkowskie. Zaproponowano ponadto wzmocnienie zdolności Unii w sferze planowania i realizacji operacji WPBiO oraz pozyskiwanie i wykorzystanie zdolności w ramach inicjatywy *pooling and sharing*. Ponadto Polska dążyła do wewnętrznego zbalansowania polityki bezpieczeństwa i obrony poprzez zaangażowanie państw partnerskich Unii w Afryce, na Bałkanach, ale także w kierunku wschodnim. Z uwagi na brak wspólnej identyfikacji celów i zagrożeń polskie postulaty nie znalazły wsparcia. Były postrzegane jako sformułowane na wyrost i niemające zastosowania w rzeczywistości⁸.

Według stanowiska Polski, Sojusz Północnoatlantycki i Unia Europejska w dziedzinie obronności mogą być wobec siebie komplementarne. NATO powinno skupić się na obronie terytorium państw członkowskich i realizacji ope-

⁶ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2007 r., źródło: <http://www.msz.gov.pl/resource/7d18e04d-8f23-4128-84b9-4f426346a112> [dostęp: 29.03.2017].

⁷ Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, źródło: http://www.spbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Biala_Ksiega_inter_mm.pdf [dostęp: 26.03.2017].

⁸ K. Miszczak, *Polska a Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2014, nr 3(46), s. 213–214.

racji stabilizacyjnych, a Unia Europejska na przeprowadzaniu operacji z zakresu zarządzania kryzysowego w sąsiedztwie Europy, zachowując jednak zdolności do obrony terytorium państw członkowskich. W przyjętej w 2013 r. Strategii Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego do roku 2022 Polska, jako realizację celu, którym jest „kształtowanie stabilnego międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa w wymiarze regionalnym i globalnym”, postanowiła: „wzmocnić kolektywną obronę w ramach NATO” i „rozwijać zdolności UE do prowadzenia kompleksowych działań w zakresie reagowania kryzysowego”⁹.

Polska aktywnie uczestniczy w operacjach wojskowych Unii Europejskiej, zarówno na Bałkanach, jak i w Afryce, wydzielając komponenty Sił Zbrojnych do poszczególnych kontyngentów unijnych, począwszy od pierwszej militarnej operacji *Concordia* w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii.

Polacy w operacjach UE na Bałkanach

Po przejęciu przez Unię Europejską operacyjnej odpowiedzialności za działania w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii, Polska także włączyła się w działania UE. Wcześniej Siły Zbrojne RP uczestniczyły już w NATO-wskich operacjach *Amber Fox* i *Allied Harmony*, wydzielając 25 komandosów z 1. pułku specjalnego komandosów z Lublińca. Kiedy 31 marca 2003 r. Unia Europejska ustanowiła operację *Concordia*, 17 polskich komandosów z 1. psk również zostało do niej włączonych. Był to niewielki kontyngent, ale zarazem najliczniejszy spośród państw, które nie były członkami UE¹⁰.

W Bośni i Hercegowinie polscy żołnierze obecni są od 1995 r., kiedy zapoczątkowali swoją obecność w Siłach Implementacyjnych IFOR. 5 grudnia 1995 r. polski rząd podjął decyzję o skierowaniu batalionu do brygady nordycko-polskiej (NORDPOLBDE). Do operacji skierowano żołnierzy z 16 batalionu desantowo-szturmowego z Bielska-Białej. Również po przemianowaniu sił IFOR na Siły Stabilizacyjne SFOR polscy żołnierze wykonywali zleczone zadania mandatowe jako PKW SFOR.

Na szczycie NATO w Stambule w czerwcu 2004 r. podjęto decyzję o przekazaniu odpowiedzialności za bezpieczeństwo Bośni i Hercegowiny Unii Europejskiej. 2 grudnia 2004 r. została uruchomiona unijna operacja EUFOR *Althea*, w skład której wchodziło około 7000 żołnierzy z 33 państw.

W pierwszej fazie operacji Polski Kontyngent Wojskowy realizował zadania w strefie północnej w ramach Wielonarodowych Sił Zadaniowych Północ MNTF(N). Siłami tymi dowodzili Finowie. Polscy żołnierze stacjonowali

⁹ Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022”, M.P. 2013 poz. 377.

¹⁰ C. Mace, *Operation Concordia: Developing a European Approach to Crisis Management*, „International Peacekeeping” 2004, Nr 3, Autumn, s. 478–479.

w Tuzli, wydzielając kompanię manewrową do Wielonarodowego Batalionu Manewrowego. W skład tego Batalionu początkowo wchodził żołnierze z Polski, Hiszpanii, Węgier i Turcji. Po redukcji sił EUFOR *Althea* w kwietniu 2007 r. Polski Kontyngent Wojskowy zmniejszono do 229 żołnierzy, którzy współtworzyli Wielozadaniową Grupę Północ. Po restrukturyzacji MNTF(N) w lipcu 2006 r. Polacy wydzielili kompanię manewrową do Wielonarodowego Elementu Manewrowego, obok żołnierzy z Portugalii, Austrii i Turcji, dwa Zespoły Obserwacyjno-Łącznikowe w Teslic i Lukavac, personel do dowództwa Sił Zadaniowych w Tuzli i Kwatery Głównej w Sarajewie¹¹.

Do głównych zadań realizowanych przez PKW EUFOR w ramach MNTF(N) należało:

- utrzymywanie obecności wojskowej;
- zapewnienie swobody ruchu w rejonie odpowiedzialności;
- zapewnienie bezpiecznych warunków wdrażania porozumienia pokojowego dla lokalnych władz¹².

Oprócz wymienionych zadań głównych polscy żołnierze realizowali następujące zadania szczegółowe:

- patrolowanie stref odpowiedzialności;
- likwidacja nielegalnych składów broni;
- utrzymywanie gotowości do organizacji punktów kontrolnych;
- przejmowanie i niszczenie amunicji oraz środków walki, a także nadzorowanie lokalnych zespołów rozminowywania;
- inspekcja fabryk i składów uzbrojenia¹³.

Państwem wiodącym w procesie tworzenia Wielonarodowego Batalionu Manewrowego była Hiszpania. Jednostka składała się z dowództwa, kompanii rozpoznawczej (hiszpańskiej) oraz czterech kompanii manewrowych (wydzielanych przez każde państwo). W kwietniu 2007 r. dokonano relokacji PKW z bazy Wielonarodowych Sił Zadaniowych Północ w Tuzli do bazy Camp Butmir w Sarajewie. Jednocześnie zmniejszono liczebność kontyngentu do 205 żołnierzy i 7 pracowników cywilnych. Po relokacji zasadnicze siły PKW EUFOR rozmieszczone były w Sarajewie, a dwa Zespoły Obserwacyjno-Łącznikowe w Teslic (Bania Vrucica) i Doboj¹⁴.

Decyzją premiera z 16 kwietnia 2009 r. kompania manewrowa została wycofana w październiku 2009 r., a skład PKW został ponownie zredukowany (maksymalnie kontyngent mógł liczyć 50 żołnierzy). W Bośni i Hercegowinie pozostał personel Zespołów Obserwacyjno-Łącznikowych¹⁵.

¹¹ B. Grenda, *Komponenty sił powietrznych Rzeczypospolitej Polskiej w operacjach reagowania kryzysowego Unii Europejskiej*, Dęblin 2013, s. 163.

¹² <http://11ldkpanc.wp.mil.pl/pl/42.html> [dostęp: 15.05.2016].

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ B. Grenda, *Komponenty sił powietrznych Rzeczypospolitej Polskiej...*, s. 164.

30 listopada 2010 r. PKW EUFOR realizujący zadania stabilizacyjne zakończył swoją działalność. 1 grudnia 2010 r. działania szkoleniowo-doradcze rozpoczęła I zmiana PKW EUFOR/MTT (Mobile Training Teams). W jego skład wchodziły cztery Mobilne Zespoły Szkoleniowe oraz dwa Zespoły Obserwacyjno-Łącznikowe. Polscy żołnierze służyli także w kwaterze Sił EUFOR oraz w Europejskim Oddziale Żandarmerii Wojskowej (EUROGENDFOR)¹⁶.

Do głównych zadań PKW EUFOR/MTT należało:

- wspieranie lokalnych władz w utrzymaniu bezpiecznych warunków do wprowadzania ustaleń pokojowych z Dayton;
- utrzymywanie obecności wojskowej;
- szkolenie oraz budowa zdolności Sił Zbrojnych Bośni i Hercegowiny

Zadania szczegółowe:

- utrzymywania gotowości sił do realizacji zadań wynikających z EUFOR OPLAN;
- ochrona VIP-ów- zabezpieczenie wizyt;
- prowadzenie dziennych i nocnych patroli;
- konwojowanie

Zadania pomocnicze:

- organizowanie pomocy humanitarnej;
- prowadzenie zajęć ze świadomości minowej.

W ramach IX zmiany PKW EUFOR/MTT służyło 36 żołnierzy, głównie z 2. Brygady Zmechanizowanej Legionów w Złocińcu. Natomiast X zmianę tworzyła głównie 7. Brygada Obrony Wybrzeża ze Słupska. Żołnierze byli podzieleni na kilka grup. Ośmiu żołnierzy tworzyło Zespół Obserwacyjno-Łącznikowy w Duboju, ośmiu było delegowanych do Zespołów Doradczo-Szkoleniowych w Banja Luce, Duboju i Sarajewie, pięciu wchodziło w skład EUROGENDFOR, pięciu służyło w Kwaterze Głównej w Sarajewie, a pozostali tworzyli Narodowy Element Wsparcia¹⁷. Od 15 marca 2016 r. zadania mandatu w Bośni i Hercegowinie realizowała XI zmiana PKW EUFOR/MTT. Dowódcą PKW był ppłk Paweł Jędrzycka, a główne siły wystawiała 17. Brygada Zmechanizowana z Międzyrzecza¹⁸. Ze względu na niski stopień zagrożeń, żołnierze pełnią służbę bez broni. Polscy żołnierze szkolą i doradzają siłom zbrojnym Bośni i Hercegowiny w odbudowie zdolności bojowych, monitorują sytuację pod względem bezpieczeństwa, a także współpracują z instytucjami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi¹⁹. Organizują ponadto pomoc humanitarną i prowadzą zajęcia ze świadomości minowej.

8 listopada 2018 r. Prezydent RP Andrzej Duda podpisał postanowienie o przedłużeniu okresu użycia Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji

¹⁶ <http://11ldkpanc.wp.mil.pl/pl/42.html> [dostęp: 15.05.2017].

¹⁷ M. Szwarczgeber, *Służba na polu minowym*, „Polska Zbrojna” 2015, nr 10(834), s. 44–45.

¹⁸ <http://www.do.wp.mil.pl/info/pkw-euformtt/> [dostęp: 05.06.2016].

¹⁹ M. Szwarczgeber, *Służba na polu...*, s. 45.

wojskowej Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie. Postanowienie umożliwia dalsze uczestnictwo polskiemu kontyngentowi w operacji *Althea*. Do 8 listopada 2019 r. może w niej uczestniczyć do 50 żołnierzy. Ich podstawowe zadania pozostają niezmiennie²⁰. Od 25 września 2018 r. dowódcą XVI zmiany PKW EUFOR/MTT jest ppłk Jarosław Bondalski.

Siły Zbrojne RP w operacji UE na Morzu Śródziemnym

Jedną z odpowiedzi Unii Europejskiej na kryzys migracyjny wywołany tzw. „Arabską Wiosną Ludów” było ustanowienie operacji morskiej na wodach Morza Śródziemnego. 18 maja 2015 roku Rada Unii Europejskiej podjęła decyzję w sprawie operacji wojskowej Unii Europejskiej w południowym rejonie środkowej części Morza Śródziemnego – EUNAVFOR MED²¹. 22 czerwca 2015 roku Rada Unii Europejskiej zatwierdziła plan i zasady zaangażowania operacji, co było równoznaczne z jej rozpoczęciem²².

Polska do działań na Morzu Śródziemnym włączyła się dopiero w 2018 r. Podstawą prawną było Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 31 stycznia 2018 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w południowym rejonie środkowej części Morza Śródziemnego²³. Postanowienie to daje PKW możliwość uczestnictwa w operacji do 31 grudnia 2018 r.

Pierwsza zmiana PKW liczyła około 100 żołnierzy, a jej trzon stanowiła Brygada Lotnictwa Marynarki Wojennej. W jej skład wchodził także żołnierz: Dowództwa Komponentu Wojsk Specjalnych, 3. Flotylli Okrętów, 10. Brygady Logistycznej, 6. Ośrodka Radioelektronicznego, 9. Brygady Wsparcia Dowodzenia oraz Żandarmerii Wojskowej. Dowódcą I zmiany PKW Sophia był kmr por. Cezary Kurkowski²⁴.

Do głównych zadań PKW należą działania mające na celu ograniczenie nielegalnego przemytu ludzi i towarów do Europy, a także szkolenie morskich sił

²⁰ Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 listopada 2018 r. o przedłużeniu okresu użycia Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie, M.P., poz. 1094.

²¹ DECYZJA RADY (WPZiB) 2015/778 z dnia 18 maja 2015 r. w sprawie operacji wojskowej Unii Europejskiej w południowym rejonie środkowej części Morza Śródziemnego (EUNAVFOR MED) Dz.U. UE L122/31 z 19.05.2015.

²² DECYZJA RADY (WPZiB) 2015/972 z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie rozpoczęcia operacji wojskowej Unii Europejskiej w południowym rejonie środkowej części Morza Śródziemnego (EUNAVFOR MED), Dz.U. UE L157/51 z 23.06.2015.

²³ Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 31 stycznia 2018 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w południowym rejonie środkowej części Morza Śródziemnego, M.P. 2018 poz. 140.

²⁴ <http://www.do.wp.mil.pl/info/zadania-Sophia/> [dostęp: 20.11.2018].

bezpieczeństwa Libii i wspieranie ich w realizacji działań na rzecz ograniczenia nielegalnej migracji. Na wyposażeniu polskiego kontyngentu jest samolot patrolowo-rozpoznawczy M28B 1R Bryza z 44. Bazy Lotnictwa Morskiego. Zadania mandatowe PKW wykonuje z natowskiej bazy Sigonella położonej na Sycylii²⁵.

15 marca 2018 r. samolot wykonał pierwszą misję rozpoznawczą w ramach operacji Sophia. Jej celem było przeprowadzenie rozpoznania lotniczego w południo-zachodnim rejonie Morza Śródziemnego. Lotnicy poszukiwali łodzi z nielegalnymi migrantami oraz statków handlowych podejrzanych o przemyt broni, narkotyków oraz ropy naftowej²⁶.

W sierpniu 2018 r. obowiązki wykonywania zadań w ramach operacji przejęła II zmiana PKW Sophia, w skład której wchodzi żołnierze: 10. Brygady Logistycznej, 9. Brygady Wsparcia Dowodzenia, 3. Flotyli Okrętów, 2 Skrzydła Lotnictwa Taktycznego, 3 Skrzydła Lotnictwa Transportowego, Centrum Operacji Morskich, Żandarmerii Wojskowej, 49. Bazy Lotniczej oraz Komponentu Wojsk Specjalnych. Dowódcą II zmiany PKW jest kmdr por. Mariusz Konopka z Dowództwa BLMW. Podstawowym środkiem kontyngentu pozostaje samolot M28B 1R Bryza²⁷.

Polski Kontyngent Wojskowy w operacji EUFOR *RD Congo*

W minionych latach Polska kilkakrotnie aktywnie zaangażowała się w operacje Unii Europejskiej w Afryce, wysyłając żołnierzy do następujących operacji: EUFOR *RD Congo*, EUFOR *Tchad/RCA*, EUTM *Mali*, EUFOR *RCA*. Ponadto do takich operacji, jak EUNAVFOR *Atalanta*, EUMAM *RCA* czy EUTM *RCA* Polska skierowała oficerów do dowództw operacji.

W odpowiedzi na prośbę Sekretarza Generalnego ONZ, Unia Europejska 12 czerwca 2006 r. ustanowiła operację EUFOR *RD Congo*, której zadaniem było zabezpieczenie wyborów prezydenckich. Polska delegowała do tej operacji 131 żołnierzy, którzy rozmieszczeni byli w Kinszasie. Podstawą skierowania polskich żołnierzy do operacji EUFOR *RD Congo* było: Postanowienie Prezydenta RP z dnia 27 kwietnia 2006 r. w sprawie użycia PKW w operacji Unii Europejskiej w Demokratycznej Republice Konga; decyzja Nr 146/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 20 kwietnia 2006 r. w sprawie przygotowania, przemieszczenia i użycia PKW w operacji Unii Europejskiej w Demokratycznej Republice Konga oraz rozkaz Szefa Sztabu Generalnego Nr 418 z dnia 4 maja 2006 r. w sprawie przygotowania, przemieszczenia i użycia PKW w operacji

²⁵ <http://www.mon.gov.pl/sily-zbrojne/misje/pkw-eu-sophia-r2018-02-12/> [dostęp: 20.11.2018].

²⁶ <http://www.do.wp.mil.pl/artykuly/aktualnosci/2018-03-16-misja-nad-morzem-sroziemnym-d/> [dostęp: 30.11.2018].

²⁷ <http://www.do.wp.mil.pl/artykuly/aktualnosci/2018-08-03-pozegnanie-ii-zmiany-pkw-eu-sophia-e/> [dostęp: 1.12.2018].

Unii Europejskiej w Demokratycznej Republice Konga. Polski Kontyngent Wojskowy został sformowany z Oddziałów Specjalnych Żandarmerii Wojskowej (OS ŻW) w Gliwicach i w Warszawie oraz 10. Brygady Logistycznej z Opolą, która tworzyła Narodowy Element Wsparcia. Dowódcą PKW został ppłk Marek Gryga. W PKW Kongo zbudowano trzy pododdziały: pluton działań specjalnych OS ŻW Warszawa, 2 plutony manewrowe OS ŻW Gliwice. 85 żołnierzy Żandarmerii Wojskowej zostało przewidzianych do bezpośredniego użycia. Jeden oficer został delegowany do Dowództwa Operacyjnego w Poczdamie i trzech oficerów do Dowództwa Sił w Kinszasie²⁸. Polscy żandarmi wyposażeni byli w uzbrojenie lekkie, specjalistyczny sprzęt policyjny oraz pojazdy lekko opancerzone DZIK II, a także pojazdy osobowo-terenowe Land Rover. Ponadto posiadali zestawy środków nieśmiercionośnych w postaci broni, amunicji gumowej i chemicznych środków obezwładniających. Wyposażenie indywidualne i umundurowanie dostosowano do warunków tropikalnych²⁹.

Zadania jakie postawiono przed PKW były następujące:

- ochrona Dowództwa Sił UE w Kinszasie;
- zapewnienie ochrony personelowi ONZ i UE;
- ochrona lotniska N'Dolo w Kinszasie;
- współpraca z misją EUPOL Kinshasa³⁰.

W pierwszej fazie operacji nie występowało bezpośrednie zagrożenie działaniami bojowymi dla żołnierzy PKW. Występowało jednak zagrożenie prowokacjami wymierzonymi w siły EUFOR. Realne zagrożenie istniało po ogłoszeniu wstępnych wyników wyborów prezydenckich, kiedy żołnierze PKW wykonywali eskorty obserwatorów w rejonie bezpośrednich starć. Również, kiedy ponownie doszło do starć z użyciem granatników przeciwpancernych, broni maszynowej, moździerz i czołgów pomiędzy siłami bezpieczeństwa, a zwoleńnikami kandydata na prezydenta, J. Bemby. Wówczas polscy żandarmi eskortowali belgijskich żołnierzy z klubu ELAIS do obozowiska N'Dolo 1³¹.

W trakcie realizacji zadań mandatowych polscy żołnierze wykonywali na obszarach Kinszasy eskorty sprzętu i personelu PKW, ale także sprzętu i personelu EUFOR. Wykonywali eskorty połączonego zespołu obserwatorów celem sprawdzenia realizacji porozumienia odnośnie do wycofania walczących stron. Zespół ten składał się z przedstawicieli MONUC, EUFOR, GSSP, MLC. Zabezpieczano przewencyjnie delegacje UE, ONZ i EUFOR. Prowadzono także re-

²⁸ B. Grenda, *Komponenty sił...*, s. 165–166.

²⁹ <http://www.wojsko-polskie.pl/pl/misje-zagraniczne/polskie-kontyngenty-wojskowe/misja-pokojowa-eufor-w-kongo/4185,polscy-zolnierze-w-operacji-monuc-w-demokratycznej-republice-konga-drk-.html> [dostęp: 26.10.2015].

³⁰ <http://www.wojsko-polskie.pl/pl/misje-zagraniczne/polskie-kontyngenty-wojskowe/misja-pokojowa-eufor-w-kongo/4216,kongo-pozegnanie.html> [dostęp: 26.10.2015].

³¹ B. Pacek, *Żandarmeria Wojskowa Sił Zbrojnych RP w misjach pokojowych i stabilizacyjnych*, „Zeszyty Naukowe AON” 2008, Dodatek, s. 141–142.

konesans tras Kinszasa – Matadi – Boma oraz rejonu portu Boma. Działania rozpoznawcze skupiały się na głównych liniach komunikacyjnych w Kinszasie oraz baz N’Dolo 1, N’Dolo 2 oraz N’Djili. Do Połączonego Centrum Operacyjnego (Joint Operational Center – JOC) przekazywano meldunki o wszelkich ruchach wojsk kongijskich, wyprowadzaniu samolotów i śmigłowców z hangarów, ich uzbrajaniu, położeniu stanowisk ogniowych. W meldunkach uwzględniano również przemieszczanie sprzętu i uzbrojenia, dowóz paliwa, amunicji, inżynieryjną rozbudowę stanowisk, a także przemieszczanie środków rozruchowych do czołgów i pojazdów bojowych³².

Poprzez udział w operacji EUFOR *RD Congo* Polska chciała pokazać, że wspiera projekt ESDP, co wcześniej nie było takie oczywiste. Była postrzegana jako państwo sceptycznie nastawione do koncepcji budowy europejskiej wspólnoty obronnej. Pozytywna ocena działań skutkowałą przyznaniem Żandarmerii Wojskowej w maju 2007 r. statusu partnera Europejskich Sił Żandarmerii.

Polskie Siły Zbrojne w operacji EUFOR *Tchad/RCA*

Operacja EUFOR *Tchad/RCA* była piątą operacją militarną Unii Europejskiej. Celem sił unijnych było powstrzymanie rozprzestrzeniania się konfliktu w Darfurze na sąsiedni Czad i Republikę Środkowoafrykańską. ONZ upoważniła UE do skierowania sił zbrojnych do Czadu i Republiki Środkowoafrykańskiej, wydając 25 września 2007 r. rezolucję Rady Bezpieczeństwa Nr 1778. Rada Unii Europejskiej 28 stycznia 2007 r. podjęła decyzję o rozpoczęciu operacji³³.

Polski rząd zdecydował o wysłaniu kontyngentu wojskowego do Czadu 23 listopada 2007 r. poprzez Decyzję Ministra Obrony Narodowej nr 538/MON w sprawie przygotowania Polskiego Kontyngentu Wojskowego do operacji UE w Republice Czadu i Republice Środkowoafrykańskiej. Był to drugi co do wielkości kontyngent po francuskim. Na wniosek Rady Ministrów z 22 stycznia 2008 r., Prezydent RP podpisał Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 stycznia 2008 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Republice Czadu i Republice Środkowoafrykańskiej³⁴.

Polska delegowała do operacji EUFOR *Tchad/RCA* ok. 400 żołnierzy, co było drugim co do wielkości kontyngentem. Gen. dyw. Bogusław Pacek został zastępcą dowódcy operacyjnego gen. Patricka Nasha. Dowódcą pierwszej grupy polskich żołnierzy (grupa inżynieryjna) był ppłk Tomasz Gryga, którego obowiązki przejął następnie płk Wojciech Kucharski. W skład PKW Czad wchodziło dowództwo batalionu, któremu podporządkowano dwie kompanie manewro-

³² Ibidem, s. 142–143.

³³ <http://pkwczad.wp.mil.pl/pl/28.html> [dostęp: 10.11.2015].

³⁴ <http://pkwczad.wp.mil.pl/pl/34.html> [dostęp: 3.04.2017].

we żandarmerii z gliwickiego Oddziału Specjalnego ŻW oraz żołnierze z 11. Lubuskiej Dywizji Kawalerii Pancernej z Żagania (10. Brygada Kawalerii Pancernej ze Świątoszowa i 17. Wielkopolska Brygada Zmechanizowana z Międzyrzecza), pododdział inżynieryjny z 1. Brzeskiej Brygady Saperów, element powietrzny – 2 śmigłowce Mi-17 z 25. Brygady Kawalerii Powietrznej z Tomaszowa Mazowieckiego, a także Narodowy Element Wsparcia zbudowany z żołnierzy 10. Opolskiej Brygady Logistycznej. Ponadto skierowano czterech żołnierzy do Dowództwa Operacyjnego w Mont Valerien oraz czterech do Dowództwa Sił PKW Czad wchodząc w skład Wielonarodowego Batalionu-Północ (MNB–N) odpowiedzialnego za region Wadi Fira. PKW został wyposażony w pojazdy KTO Rosomak (16 szt.), Land Rover (18 szt.), a także inne pojazdy małej, średniej i dużej ładowności, działka przeciwlotnicze Zu-32-2, moździerz oraz sprzęt logistyczny i inżynieryjny³⁵.

Do zasadniczych zadań, jakie postawiono przed PKW EUFOR Czad należały:

- ochrona konwojów dostarczających pomoc humanitarną;
- patrolowanie podległego terenu;
- zapewnienie bezpieczeństwa członkom personelu ONZ i organizacji pozarządowych;
- ochrona obiektów i infrastruktury o szczególnym znaczeniu;
- pomoc lokalnej ludności i przesiedleńcom;
- w sytuacjach nadzwyczajnych reagowanie na przypadki łamania praw człowieka i popełnianie przestępstwa³⁶.

Udział w operacji EUFOR *Tchad/RCA* był przede wszystkim wyzwaniem i sprawdzianem dla logistyków polegającym na stworzeniu warunków bytowych dla żołnierzy przy całkowitym braku lokalnej infrastruktury. W rejonie baz znajdowały się jedynie pasy startowe. Znacznym problemem były odległości. W pierwszej kolejności w rejon operacji przetransportowana została tzw. Inżynieryjna Grupa Przygotowawcza, która miała za zadanie zbudować bazę i stworzyć warunki do przyjęcia głównych sił. Część głównych sił I zmiany PKW została przemieszczona w rejon operacji w dwóch rzutach. Pełną zdolność operacyjną PKW osiągnął 15 września 2008 r., co wiązało się z zakończeniem prac inżynieryjnych oraz zgraniem komponentów logistycznych, bojowych oraz lotniczego. Na początku października do bazy przybyli żołnierze chorwaccy, wzmacniając utworzony na bazie PKW Wielonarodowy Batalion Północ (MNB–N). W trakcie wykonywanych zadań patrolowano okolice obozów dla uchodźców, organizowano spotkania z lokalnymi władzami oraz przedstawicielami organizacji humanitarnych. Istotnym celem działań był pokaz siły EUFOR w najbardziej niespokojnych regionach odpowiedzialności. W działa-

³⁵ B. Grenda, *Komponenty sił powietrznych...*, s. 167.

³⁶ A. Miler, M. Zieliński, *Misja wielonarodowych sił pokojowych w Republice Czadu (EUFOR Tchad/RCA)*, „Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej” 2008, vol. XLIX, nr 3(174), s. 122.

niach tych oprócz Polaków i Chorwatów brali udział Francuzi wspierani przez francuskie i polskie śmigłowce z Wielonarodowego Batalionu Lotniczego. 12 listopada 2008 r. w rejon odpowiedzialności przemieszczona została pierwsza grupa żołnierzy II zmiany PKW. 29 listopada w trakcie uroczystej ceremonii płk Wojciech Kucharski przekazał dowodzenie nad PKW Czad płk. Maciejowi Siudakowi³⁷.

Operacja EUFOR Tchad/RCA została zakończona 15 marca 2009 r. i zgodnie z Rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ Nr 1861 zasoby logistyczne tej operacji i personel przeszli pod dowództwo misji MINURCAT. Trzecia zmiana PKW Czad od 19 maja 2009 r. również weszła w skład misji MINURCAT i przejęła odpowiedzialność za sektor północny. Polscy żołnierze stacjonowali głównie w Iribie³⁸. Kontyngent utrzymywał także tymczasową bazę Guereda. W skład III zmiany PKW Czad wchodziły dwie kompanie manewrowe z 1. Siedleckiego Batalionu Rozpoznawczego oraz Oddziału Specjalnego ŻW z Gliwic. Elementy zabezpieczenia opierały się na bazie żołnierzy 5. Pułku Inżynieryjnego ze Szczecina oraz 10. Opolskiej Brygady Logistycznej³⁹.

Realizacja mandatu misji EUTM Mali

Po wybuchu zamieszek, do których doszło w Mali w 2012 r., społeczność międzynarodowa zdecydowało się podjąć działania militarne w celu opanowania kryzysu. Najpierw państwa członkowskie ECOWAS uruchomiły operację AFISMA, której zadaniem było odbicie z rąk terrorystów regionu Azawadu. Samodzielną interwencję przeprowadziła Francja, powołując operację pod kryptonimem *Serval*. Po zrealizowaniu zakładanych celów, ONZ powołała misję stabilizacyjną MINUSMA. 17 stycznia 2013 r. Unia Europejska uruchomiła wojskową misję szkoleniowo-doradczą EUTM Mali. W misję zaangażowała się również Polska. Polski Kontyngent Wojskowy w Misji Szkoleniowej Unii Europejskiej w Republice Mali został ustanowiony postanowieniem Prezydenta RP z dnia 7 lutego 2013 r.⁴⁰. PKW działał do 9 maja 2014 roku. Pierwszych pięciu polskich żołnierzy przyleciało do Mali 26 lutego 2013 r. Reszta żołnierzy przybyła 13 kwietnia 2013 r. W misji uczestniczyło w sumie 20 polskich wojskowych, którzy realizowali zadania szkoleniowo-doradcze. Nasi żołnierze stacjonowali w Bamako oraz w obozie szkoleniowym w Kaulikoro. Głównymi zadaniami, jakie wykonywali polscy żołnierze były:

³⁷ <http://pkwczad.wp.mil.pl/pl/39.html> [dostęp: 4.04.2017].

³⁸ A. Ciupiński, *Wspólna Polityka Bezpieczeństwa...*, s. 258.

³⁹ <http://pkwczad.wp.mil.pl/pl/35.html> [dostęp: 5.04.2017].

⁴⁰ Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 lutego 2013 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Szkoleniowej Unii Europejskiej w Republice Mali, M.P. 2013, poz. 71.

- szkolenie logistyczne malijskich żołnierzy;
- realizacja zadań w dowództwie EUTM w zakresie koordynacji załadunku i rozładunku transportu powietrznego i zabezpieczenia administracyjnego;
- ochrona bazy w ramach zabezpieczenia przeciwwminowego (EOD Team)⁴¹.

W misji uczestniczyło około 20 żołnierzy:

- instruktorzy w składzie tzw. Logistic Training Team – 1 oficer i 9 podoficerów;
- saperzy z komponentu ochrony sił (Explosive Ordnance Disposal Team – 4 osoby);
- żołnierze z dowództwa w Bamako, odpowiedzialni za rozładunek i załadunek transportu powietrznego (Joint Transit Team – 4 osoby);
- 1 oficer i 1 podoficer w obozie szkoleniowym w Koulikoro (zadania wspierające względem PKW).

PKW działając w ramach większych zespołów rozpoczął szkolenia malijskich sił zbrojnych w kwietniu 2013 roku⁴².

W misji brali udział żołnierze następujących jednostek:

- logistycy z 1. Brygady w Bydgoszczy;
- logistycy z 10. Brygady Logistycznej w Opolu;
- 3. Regionalna Baza Logistyczna z Krakowa;
- logistycy z 12. Brygady Zmechanizowanej w Szczecinie i Centrum Szkolenia Logistycznego w Poznaniu;
- saperzy z 1. Pułku Saperów w Brzegu;
- saperzy z 5. Pułku Inżynieryjnego w Szczecinie i Centrum Szkolenia Wojsk Inżynieryjnych we Wrocławiu⁴³.

Koszty misji wyniosły ok. 6 mln PLN i były ponoszone z budżetu MON. Dowódcą pierwszej zmiany polskiego kontyngentu był ppłk Adam Jangrot, a dowódcą drugiej zmiany, która wyleciała do Mali 18 września 2013 r., ppłk Mieczysław Spsychalski. Operacyjnie Polski Kontyngent Wojskowy był podporządkowany dowódcy misji EUTM *Mali*. Pod względem kierowania narodowe- go podlegał Ministrowi Obrony Narodowej⁴⁴.

Ponadto polscy żołnierze wykonywali takie zadania, jak np.:

- organizacja transportu pomiędzy lotniskiem w Bamako, a dowództwem misji MHQ-Main Headquarter;
- szkolenie kierowców kompanii logistycznej miejscowej armii⁴⁵;
- uczenie malijskich żołnierzy musztry, strzelania, organizowania drogowych punktów; kontrolnych, ewakuacji rannych z pola walki, udzielania pierwszej pomocy;

⁴¹ <http://pkwmali.wp.mil.pl/pl/8.html> [dostęp: 18.01.2016].

⁴² Ibidem.

⁴³ http://pkwmali.wp.mil.pl/pl/1_15.html [dostęp: 19.01.2016].

⁴⁴ <http://pkwmali.wp.mil.pl/pl/8.html> [dostęp: 18.01.2016].

⁴⁵ http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/709889,pierwsi_z_mali_wyszkoleni_przez_polakow.html?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter [dostęp: 19.01.2016].

- uczyli przepisów i zasad gospodarowania sprzętem wojskowym;
- szkolenie z zakresu organizacji magazynów uzbrojenia i zaopatrzenia;
- szkolenie z zakresu prowadzenia dokumentacji⁴⁶.

W trakcie I zmiany Logistyczny Zespół Szkoleniowy przeszkolił 90 malijskich żołnierzy. W ramach szkolenia dotyczącego środków bojowych, ewidencji służby mundurowej, uzbrojenia i MPS przeszkolono 16 żołnierzy. Logistyczny Zespół Szkoleniowy przeprowadził 8 szkoleń strzeleckich malijskich żołnierzy. Natomiast Zespół Rozminowywania przeprowadził szkolenie dwóch batalionów malijskich z zakresu Mine Awareness – 11 godzin oraz przeciwdziałania IED (improwowanym ładunkom wybuchowym) – 42 godziny. Zespół Transportowy na lotnisku w Bamako zabezpieczył 106 przylotów i 70 odlotów. Do tego dochodzi koordynacja załadunku i rozładunku 24 samolotów transportowych, na pokładach których były 364 t cargo⁴⁷.

PKW w operacji EUFOR w Republice Środkowej Afryki

W Republice Środkowej Afryki w 2013 roku doszło do ponownych starć pomiędzy chrześcijanami a muzułmańskimi bojówkami, co spowodowało reakcję ONZ. Rada Bezpieczeństwa w rezolucji Nr 2134 upoważniła Unię Europejską do powołania operacji wojskowej. Na tej podstawie Rada UE 1 kwietnia 2014 ustanowiła operację EUFOR RCA. Polska zgłosiła swój akces do operacji Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 23 kwietnia 2014 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Republice Środkowoafrykańskiej⁴⁸.

Żołnierze PKW RSA stacjonowali w bazie Camp UCATEX w stolicy kraju, Bangi. Trzon kontyngentu składającego się z 50 żołnierzy i pracowników wojska stanowił pluton manewrowy Żandarmerii Wojskowej z Oddziału Specjalnego ŻW z Mińska Mazowieckiego. W skład PKW wchodził personel wykonujący zadania w strukturach dowodzenia EUFOR RCA oraz Narodowy Element Wsparcia sformowany z 1. Brygady Logistycznej z Bydgoszczy. Ponadto w skład kontyngentu wchodził żołnierze z 6. Brygady Powietrznodesantowej, 10. Brygady Kawalerii Pancerniej, 9. Brygady Wsparcia Dowodzenia, Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych, Inspektoratu Sił Specjalnych oraz Centrum Przygotowań do Misji Zagranicznych⁴⁹. Dowódcą I zmiany PKW EUFOR RSA był ppłk Adam Stręk.

⁴⁶ <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/8217?t=Polacy-wyszkolili-kompanie-z-Mali> [dostęp: 19.01.2016].

⁴⁷ http://pkwmali.wp.mil.pl/pl/1_37.html [19.01.2016].

⁴⁸ Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 kwietnia 2014 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Republice Środkowoafrykańskiej, M.P. 2014 poz. 300.

⁴⁹ <http://www.mon.gov.pl/aktualnosci/artukul/najnowsze/2014-07-14-pkw-juz-dziala-w-republice-srodkowoafrykanskiej/> [dostęp: 7.04.2017].

Dowodzony przez kpt. Ryszarda Skoczylasa pluton manewrowy OS ŻW wchodził w skład Zintegrowanej Jednostki Policji IPU. Żołnierze ŻW byli częścią kontyngentu EUROGENDFOR. Polscy żandarmi wspólnie z francuskimi i hiszpańskimi sojusznikami patrolowali ulice Bangi. Do ich zadań należało zapewnienie przestrzegania prawa i porządku publicznego w stolicy kraju. Ponadto wspierali lokalną policję w zakresie technik kryminalistyki, ucząc tamtejszych funkcjonariuszy metod prowadzenia postępowań karnych, a także pomagając wykonywać czynności dochodzeniowo-śledcze⁵⁰.

15 grudnia 2014 r. Prezydent RP podpisał postanowienie o przedłużeniu okresu użycia PKW w Republice Środkowej Afryki do 15 marca 2015 r. Również w grudniu 2014 r. I zmiana PKW powróciła do kraju, a jej obowiązki przejęła II zmiana PKW. Przez okres dwumiesięcznej działalności żołnierze II zmiany PKW wykonali 42 patrole, 9 razy pełnili dyżur w ramach sił szybkiego reagowania, zorganizowali 38 punktów kontrolnych. Ponadto wykonywali zadania ponadplanowe, jak ochrona VIP-ów, ochrona obiektów, eskorta transportów, kontrola tłumu. Brali też udział w ćwiczeniach zgrywających międzynarodowego pododdziału Policji. Prowadzili czynności dochodzeniowo-śledcze, doradzali miejscowej żandarmerii i policji. Polscy żołnierze byli również delegowani do Dowództwa Operacji w Larisie i Dowództwa Sił w Bangi. W operacji uczestniczyli także logistycy i teleinformatycy. W ramach II zmiany PKW działał 50-osobowy kontyngent, którego ponad połowę składu stanowili żołnierze Żandarmerii Wojskowej⁵¹.

„To była interesująca misja, nowe doświadczenie, nowe środowisko, w jakim działaliśmy jako żandarmeria” – powiedział o udziale polskich żandarmów w operacji dowódca drugiej zmiany PKW w RŚA płk Leon Stanoch. „Działania policyjne miały na celu przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa ludności, w tym swobody przemieszczania się; zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, że nie zostaną nagle zaatakowani, obrabowani, ponadto wymuszanie przestrzegania zasad ruchu drogowego, oraz konfiskata – co prawda w małej ilości – broni i innych narzędzi niebezpiecznych, często wykorzystywanych do parashoków, nie z powodu różnic religijnych, ale przede wszystkim interesów klanowych” – mówił Stanoch. Podkreślił ponadto trudność koordynacji działań trzech różnych operacji: unijnej EUFOR RCA, Unii Afrykańskiej MINUSCA i francuskiej *Sangaris*. Jak powiedział: „Nie zawsze kierunki tych trzech misji były zbieżne, czasem dochodziło do braku synchronizacji działań, co pewnie miało wpływ na postrzeganie całych sił międzynarodowych”⁵².

W pozostałych operacjach Unii Europejskiej w Afryce polskie Siły Zbrojne brały jedynie symboliczny udział. W misji EUMAM RCA Polskę reprezentowa-

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ http://wyborcza.pl/1,91446,17473711,Powitanie_zandarmow_wracajacych_z_Republiki_Srodkowoafrykanskiej.html#ixzz3zWHKHUJM [dostęp: 7.02.2016].

⁵² Ibidem.

ło dwóch żołnierzy, którzy byli delegowani do Dowództwa Operacji. Doradzali władzom wojskowym Republiki Środkowoafrykańskiej w zakresie przygotowania reformy sektora bezpieczeństwa, zarządzania posiadanymi siłami i środkami, a także tworzenia warunków do opracowania programów szkoleniowych sił zbrojnych RŚA. Wspierali również misję ONZ MINUSCA we wdrażaniu projektów Reformy Sektora Bezpieczeństwa i prowadzili działalność ekspercką na rzecz delegacji UE w Bangi⁵³. W operacji morskiej *Atalanta* u wybrzeży Somalii bierze udział dwóch polskich oficerów, którzy pełnią służbę w Dowództwie Operacji w Northwood. W misji treningowej EUTM *RCA* w Republice Środkowej Afryki Polskę również reprezentuje jedynie dwóch wojskowych.

Konkluzje

Od dziesięcioleci polskie władze, niezależnie od orientacji politycznej, aktywnie uczestniczą w procesie przywracania pokoju i stabilizacji sytuacji społeczno-politycznej. Polskie Siły Zbrojne angażują się w operacje wojskowe prowadzone zarówno pod egidą ONZ, NATO, jak i Unii Europejskiej. Polska bierze udział w operacjach wojskowych UE prowadzonych w Europie, jak i na kontynencie afrykańskim⁵⁴.

Zaangażowanie Polski w operacje europejskie do niedawna sprowadzało się wyłącznie do obszaru Bałkanów, który stanowi dla naszego państwa istotny region z punktu widzenia bezpieczeństwa. Potwierdza to uczestnictwo w NATO-wskich operacjach w Bośni i Hercegowinie oraz w Kosowie. Udział w operacji EUFOR *Althea* w Bośni i Hercegowinie od chwili jej uruchomienia w 2004 r. pokazuje, że Polska potrafi brać odpowiedzialność za długofalową strategię Unii wobec Bośni. PKW EUFOR *Althea* w początkowej fazie operacji był ważnym komponentem sił europejskich liczącym ponad 200 żołnierzy, którzy odpowiadali za strefę północną, wykonując zadania stabilizacyjne. Po restrukturyzacji sił EUFOR od grudnia 2010 r. polscy żołnierze realizują zadania doradczo-szkoleniowe, przyczyniając się do poprawy zdolności sił zbrojnych Bośni i Hercegowiny. Sukces operacji *Althea* sprawia, że również Polski Kontyngent Wojskowy zbiera pozytywne opinie za wykonywanie zadań mandatowych⁵⁵. Od lutego 2018 r., włączając się w działania morskie w ramach operacji *Sophia*, Polskie Siły Zbrojne zwalczają przejawy nielegalnej migracji. Ogólna nieefektywność unijnej operacji powoduje brak zauważalnych wyników pracy polskiego kontyngentu.

⁵³ <http://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/20348?t=Meldunek-o-dzialalnosci-PKW-RSM> [dostęp: 10.04.2017].

⁵⁴ A. Chruszcz, *Operacje wojskowe Unii Europejskiej w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony*, maszynopis rozprawy doktorskiej pisanej pod kierunkiem A. Ciupińskiego, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2017, s. 208.

⁵⁵ Ibidem.

Natomiast w operacjach w Afryce Polska angażuje się z dwóch powodów – politycznego i humanitarnego. Wnosząc wkład do poprawy bezpieczeństwa Afryki, Polska chce umocnić swoją pozycję w wyznaczaniu Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Na kształt i charakter udziału Sił Zbrojnych RP w operacjach UE mają wpływ przede wszystkim narodowe interesy bezpieczeństwa. Zgodnie z nimi, realizacja wojskowych operacji na obszarze Afryki nie jest priorytetem ani celem nadrzędnym. Afryka leży poza obszarem żywotnego zainteresowania Polski, dlatego też z dużą dozą prawdopodobieństwa można założyć, że Siły Zbrojne RP nie będą przyjmowały na siebie głównej odpowiedzialności za stabilizację afrykańskich regionów ogarniętych kryzysami. Wpływa na to także fakt, że w ciągu ostatnich dwóch dekad więzi polityczne i gospodarcze z państwami afrykańskimi uległy rozluźnieniu. W konsekwencji polskie zaangażowanie kończy się z chwilą zakończenia operacji. Polska nie partycypuje w dalszych działaniach na rzecz stabilizacji z wykorzystaniem krajowych bądź też unijnych instrumentów współpracy. Polska będzie prawdopodobnie, tak jak dotychczas, występowała jako państwo wspomagające kraje najbardziej zaangażowane w operacje militarne Unii, udzielając wsparcia w zakresie niewymagającym bezpośredniego udziału w działaniach bojowych. Wyjątkiem mogłaby być sytuacja, kiedy Rada Europejska zdecydowałaby o użyciu dyżurującej Grupy Bojowej w czasie, kiedy dyżur pełniłaby Grupa z udziałem polskich jednostek wojskowych. Ten scenariusz obecnie wydaje się mało prawdopodobny⁵⁶.

Dotychczas polskie Siły Zbrojne dwukrotnie wniosły znaczący wkład na operacje unijne w Afryce. Pierwszą operacją była operacja EUFOR *RD Congo*, kiedy skierowano 130 żołnierzy, a następnie operacja EUFOR *Tchad/RCA*, do której wystawiono najliczniejszy z dotychczasowych afrykańskich operacji, 400 osobowy kontyngent. Zaowocowało to otrzymaniem stanowiska zastępcy dowódcy operacji. W przypadku operacji EUFOR *RCA* Polski Kontyngent Wojskowy liczył 50 żołnierzy, a w misji treningowej EUTM *Mali* około 20 żołnierzy. Pokazuje to, że zaangażowanie Polski w operacje afrykańskie jest nierównomierne⁵⁷.

Polskie Siły Zbrojne zawsze wykazywały się profesjonalizmem i cieszyły uznaniem wśród sojuszników, co potwierdzają opinie głównodowodzących poszczególnymi operacjami. Dotychczas w operacjach unijnych uczestniczyło około 3000 polskich żołnierzy. Koszty udziału oscylują w granicach około 380 mln zł. Śmierć poniosło dwóch żołnierzy, którzy zginęli w operacji EUFOR *Althea*. Ogólny wpływ Sił Zbrojnych RP na przebieg operacji i skuteczność realizacji zadań należy ocenić jako umiarkowany. Jedynie w przypadku operacji *Althea*, EUFOR *Tchad/RCA* i EUFOR *RD Congo* polscy żołnierze stanowili na

⁵⁶ Ibidem, s. 208–209.

⁵⁷ Ibidem, s. 209.

tylcie liczny personel, że ich obecność była istotnym dowodem sojuszniczej odpowiedzialności za rozwiązywanie sytuacji kryzysowych⁵⁸. Natomiast efekty działalności PKW *Sophia* będzie można ocenić dopiero po upływie dłuższego okresu czasu.

Bibliografia

Opracowania

- Chruszcz A., *Operacje wojskowe Unii Europejskiej w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony*, rozprawa doktorska pisana pod kierunkiem A. Ciupińskiego, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2017.
- Ciupiński A., *Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej. Geneza, rozwój, funkcjonowanie*, Warszawa 2013.
- Grenda B., *Komponenty sił powietrznych Rzeczypospolitej Polskiej w operacjach reagowania kryzysowego Unii Europejskiej*, Dęblin 2013.
- Kuźniar R., *Polityka bezpieczeństwa w polskiej polityce zagranicznej*, [w:] *Polska polityka bezpieczeństwa 1989–2000*, red. R. Kuźniar, Warszawa 2001.
- Mace C., *Operation Concordia: Developing a European Approach to Crisis Management*, „International Peacekeeping” 2004, nr 3, Autumn.
- Miler A., Zieliński M., *Misja wielonarodowych sił pokojowych w Republice Czadu (EUFOR Tchad/RCA)*, „Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej” 2008, vol. XLIX, nr 3(174).
- Miszczak K., *Polska a Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2014, nr 3(46).
- Pacek B., *Żandarmeria Wojskowa Sił Zbrojnych RP w misjach pokojowych i stabilizacyjnych*, „Zeszyty Naukowe AON” 2008, Dodatek.
- Piotrowski S., *Stosunek Polski do polityki bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe AON” 2009, nr 3(76).

Czasopisma

- Nowak-Jeziorański J., *Pułapka wyboru*, „Polityka” nr 18 z 29.04.2000 r.
- Szchwarzguber M., *Służba na polu minowym*, „Polska Zbrojna” 2015, nr 10(834).

Dokumenty

- Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013,

⁵⁸ Ibidem, s. 209–210.

DECYZJA RADY (WPZiB) 2015/778 z dnia 18 maja 2015 r. w sprawie operacji wojskowej Unii Europejskiej w południowym rejonie środkowej części Morza Śródziemnego (EUNAVFOR MED) Dz.U. UE L122/31 z 19.05.2015.

DECYZJA RADY (WPZiB) 2015/972 z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie rozpoczęcia operacji wojskowej Unii Europejskiej w południowym rejonie środkowej części Morza Śródziemnego (EUNAVFOR MED), Dz.U. UE L157/51 z 23.06.2015.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2003 r.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2007 r.

Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022”, M.P. 2013 poz. 377.

Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 lutego 2013 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Misji Szkoleniowej Unii Europejskiej w Republice Mali, M.P. 2013, poz. 71.

Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 kwietnia 2014 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Republice Środkowoafrykańskiej, M.P. 2014 poz. 300.

Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 31 stycznia 2018 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w południowym rejonie środkowej części Morza Śródziemnego, M.P. 2018 poz. 140.

Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 listopada 2018 r. o przedłużeniu okresu użycia Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie, M.P. poz. 1094.

Źródła internetowe

<http://11ldkpanc.wp.mil.pl/>

<http://orz.el.edu.pl/>

<http://pkwczad.wp.mil.pl/>

<http://pkwmali.wp.mil.pl/>

<http://www.do.wp.mil.pl/>

<http://www.gazetaprawna.pl/>

<http://www.mon.gov.pl/>

<http://www.msz.gov.pl/>

<http://www.polska-zbrojna.pl/>

<http://www.spbn.gov.pl/>

<http://www.wojsko-polskie.pl/>

Polish Armed Forces in the military operations of the European Union

Summary

The article analyzed the participation of the Polish Armed Forces in military operations of the European Union. The article described in detail the operational activity of Polish soldiers starting from the CONCORDIA operation in the Former Yugoslav Republic of Macedonia, through operations on the African continent, to the latest military engagement in the Mediterranean Basin under the EUNAVFOR MED Sophia operation. The tasks that the Polish Army accomplishes, as well as the effects of actions under allied contingents are presented. The author also put forward a forecast of further participation of the Polish Armed Forces in efforts to stabilize crisis regions.

Keywords: Polish Armed Forces, military operations, military contingents.